

πρέπει νὰ καῶσι (α). Κατὰ τῆτο τὸ δόγμα τῶν Τούρκων, ποῖον σχολεῖον ἠδύνατο νὰ σταθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα; χάρις εἰς τὴν πλεονεξίαν τῶν κατὰ τόπους κρατάντων, καὶ εἰς τὰς συνετὰς οἰκονομίας τῶν ἐν Κωνσταντινπόλει προύχόντων τῆ γένεος, διὰ τῶν ὁποίων διητηρῶντο τὰ πολυπαθῆ Σχολεῖα μας, παριστάνομενα πάντοτε εἰς τοὺς Τούρκους (ὅτε δὲν ἠδύνατο νὰ λανθάνωσι) ὡς ἀπλᾶ διδασκαλεῖα τῆς καθ' ἡμᾶς πίσεως καὶ τῆς ἐμπορίας. Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ποσάκις ἐκινδύνευσαν! Τὸ σχολεῖον τῆς Κωνσταντινπόλεως μετὰ τὸν θάνατον τῆ γενναίου καὶ ἀειμνήστου προσάτου καὶ συνίστορος αὐτοῦ, Δημητρίου τοῦ Μουρούζη, ἡμεληθῆ διόλου μᾶλλον διὰ φόβον, παρά δι' ἄλλας ἀσυμφωνίας τῶν Βυζαντινῶν. Τὸ Σχολεῖον τῶν Κυθωνιατῶν ὀλίγον ἔλειψε νὰ κατασκαφῆ ἐκ θεμελίων, ἂν δὲν ἐξηγόραζον τῆτο διὰ πολλῶν χρημάτων καὶ μυρίων ἐφευρέσεων ὁ τότε μέγας Διερμηνεὺς, καὶ ἡ ἐπιμέ-

(α) Τῶν Τούρκων ἡ μεγίστη σπουδὴ γίνεται εἰς τὸ Κουράνιον, καὶ τὰ Νομικὰ αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν Περσικὴν καὶ Ἀραβικὴν γλῶσσαν. Ἐὰν ἔχωσι τινὰς ἐπισήμας μεταφρασμένας ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἀράβων καὶ Περσῶν, ταύτας νομίζουσι περιττὰς καὶ ἐπιβλαβεῖς οἱ γνήσιοι φύλακες τῆ Μωαμεθανισμῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ εἰς τὴν Κουρανικὴν σοφίαν ἐξ αὐτῶν πεπαιδευμένοι εἶναι ὀλιγώτατοι. Εἰς τὴν βασιλεύουσαν Κωνσταντινούπολιν μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων. Εἰς δὲ τὴν λαλουμένην εὐτῶν γλῶσσαν δὲν ἔχουσι πρὸς χρῆσιν κοινὴν κἀνὲν χεδὸν βιβλίον ἠθικὸν ἢ φιλοσοφικόν, εἰμὴ μύθων πλησμονὴν, καὶ αἱματώδεις ἰσορίας. Τὴν δὲ τυπογραφίαν νομίζουσι δογματικῶς ἀμάρτημα ἀσυγχώρητον. Καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ὁ Β, Σελίμης ἐδυσφημίῃ καὶ ἐξεθρονίῃ, ὡς νόθος καὶ ἔκφυλος Μουσουλμάνος, διότι ἐφάνη φίλος τῆς τυπογραφίας καὶ τῶν μαθησέων, καὶ τῆς τακτικῆς. Ἄς ἔλθωσι τῶρα φιλόανθρωποι τινες πολιτικοί, οἵτινες ἐγνωμοδότησαν, ὅτι δύνανται οἱ Τούρκοι νὰ παιδευθῶσι καὶ νὰ ἡμερωθῶσι (μόνον νὰ μὴ ἀνασταθῆ ἡ Ἑλλάς!), ἄς ἔλθωσι λέγω νὰ μᾶς ἀποδείξωσι, πῶς τοῦτο τὸ ἔθνος, ἐν ὅσῳ ἔχει ταιαύτην θρησκείαν, καὶ ταιαύτην ἠθικὴν καὶ νομικὴν καὶ πολιτικὴν, δύναται ποτε νὰ πολιτιῃ καὶ νὰ ἀνθρωπεύσῃ! Ἀλλὰ τοῖστοι παραδοξολόγοι ῥᾶστα καὶ τάχις συγκλῶθουσι τὰ ἀσύγκλωσα. Φωτίζουσι τοὺς Τούρκους, φιλοσοφίζουσι τὸν Σουλτάνον, ἱεροποιῶσι τὸν Μουφτῆν, μεταμορφόνουσιν εἰς Ἀκαδημίας τὰς Μενδρεσέδες, ἐκδίδουσιν, ἂν θέλῃς, καὶ συμφωνίαν τοῦ Κουρανίου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου· μόνον ὁ Σουλτάνος νὰ βασιλεύῃ! Ταλαίπωροι Ἕλληνες! τίς ἤλπικεν, ὅτι μαθηταὶ τινες τῆς προγονικῆς σας σοφίας ἐμελλον νὰ ἀποβῶσι τόσον σοφοί, ὥς νὰ τερατολογῶσι κατὰ τῶν κεφαλῶν σας;